

Література

1. Сайнецький О.П. Поняття та роль систематизації соціального законодавства. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Вип. 2(23). Том 4. С. 20-23.
2. Малишев Б.В. Систематизація як засіб відображення телеологічних (цільових) зав'язків у законодавстві України. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 1. С. 22-26.
3. Риндюк В.І. Упорядкування законодавства України: теоретико-методологічний та техніко-юридичний аспекти: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / Київ. нац. екон. ун-т. Київ, 2021. 446 с.
4. Меленко С.Г. Консолідація як вид систематизації нормативно-правових актів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Київський національний університет ім. Т. Шевченка. Київ, 2002. 18 с.
5. Богуцький П. Сучасний стан і розвиток системи законодавства у сфері оборони України: на шляху до європейської та євроатлантичної інтеграції. Розвиток законодавства України у сфері оборони: проблеми адаптації до стандартів НАТО та шляхи їх вирішення: матеріали наук.-практ. конф. (м. Київ, 23 квіт. 2021 р.). Упоряд.: П.П. Богуцький, В.Г. Пилипчук, С.О. Дорогих. Київ, 2021. С. 20-26.
6. Про затвердження Класифікатора галузей законодавства України: наказ Міністерства юстиції України від 02 черв. 2004 р. № 43/5. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v43_5323-04.

УДК 341 (043.2)

Островський П.В., здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
Череватюк В.Б., к.і.н., доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРАВО НА ОСВІТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Навіть в умовах воєнного стану необхідно забезпечувати усі права, які надані людині та закріплені в Конституції України, одним з них є право на освіту [1]. Сьогодні освітянам варто мобілізувати зусилля навколо пошуку шляхів вирішення проблем, зумовлених війною. Сфера освіти, як і всі сфери життя суспільства, зазнала значних змін в умовах війни. Усі ми вчилися та продовжуємо вчитися жити в цих складних реаліях: хтось – продовжує здобувати освіту, інший – працювати. Частина учасників освітнього процесу, внаслідок загрози життю, бойових дій та тимчасову окупацію окремих територій вимушено перемістилася в межах України або за кордон. Частина педагогів та здобувачів освіти все ще залишаються

на тимчасово окупованих територіях та потребують особливої підтримки держави.

Деякі заклади освіти були фізично зруйновані. Переміщені за кордон батьки та здобувачі освіти потребували та все ще потребують державної й міжнародної підтримки для забезпечення можливості для продовження навчання дітей [2].

Підготовка фахівців у ЗВО в умовах воєнного стану та в умовах сучасних освітніх трансформацій, здійснюється, в основному, дистанційними засобами, досвід використання яких набутий під час карантину від пандемії COVID-19. Вагоме значення, в цьому контексті, надається збереженню цілісності освітньої системи та пошуку раціональних підходів до самоорганізації та саморозвитку студентів. Тут визначальним є активне впровадження різноманітних електронних освітніх ресурсів у систему вищої освіти, оновлення науково-методичного забезпечення дистанційної підготовки засобами цифровізації в умовах модернізації та реформування освіти.

Проте, як вважають І.С. Крамаренко, Т.Л. Корнішева, І.О. Сілютіна, механізм здійснення дистанційного навчання в умовах воєнного стану кидає низку викликів освітній системі, які були немислимыми під час ковідних карантинів. Важливим в період війни автори вважають також контроль психологічного стану здобувачів вищої освіти, роботи над мотивацією, творчістю, ІКТ й безпековою компетенціями, урівноваження вимог до студентів із реаліями об'єктивної дійсності [3].

В умовах воєнного часу освіта потребує чітких, швидких та вчасних рішень, доступних роз'яснень, розробки нових нормативно-правових і законодавчих актів та внесення змін в наявні. Не менш важлива чесна, вчасна й зрозуміла комунікація з учасниками освітнього процесу, виокремлення проблем та пропонування рішень для їх розв'язання. На підставі результатів опитувань учасників освітнього процесу, звернень до освітнього омбудсмена, моніторингу ЗМІ, виокремили ті проблеми, які потребують рішень на рівні органів центральної влади, органів місцевого самоврядування та органів управління освітою, закладів освіти.

Для розв'язання проблем у сфері освіти та для організації безпечного і якісного освітнього процесу в новому навчальному році, забезпечення прав учасників освітнього процесу, які знаходяться, як в Україні, так і за кордоном [4].

Правом на освіту – є право людини на здобуття певного обсягу навичок, культурних знань, які необхідні для нормальної життєдіяльності в умовах сучасного суспільства. Цей процес є необхідним для формування людини, нормалізування її суспільного життя та розумовий розвиток. Дане право виконується нерівномірно в усіх державах. Право на освіту дає можливість зробити всіх рівними, надаючи можливість навчатись

кожному. Важливим етапом і одночасно найтяжчим, є надання знань в умовах воєнного часу, коли країни є учасником війни. Освітній процес не повинен зупинятися у місцях країни, де є можливість його проводити, ефективна робота місцевої влади, щодо відновлення навчального процесу, надання додаткових місць для освіти внутрішньо переміщеним особам.

Підтримуємо думку М.Ю. Мельник, що вивчення досвіду та узагальнення потреб освітянської спільноти, з урахуванням різного досвіду життя в умовах воєнного стану: зміна місця перебування (в іншому місті України, за кордоном), перебування у місцях активних бойових дій, у місцях відносної безпеки. Важливим є вивчення потреб педагогів, батьків, учнів, студентів щодо їх матеріально-технічних проблем, а також необхідного інструментарію, методичного, програмного забезпечення освітнього процесу загалом та забезпечення психологічного супроводу учнів та педагогів зокрема [5].

Отже, право на освіту в умовах воєнного часу повинно надаватись в повному, по можливості, обсязі, проведення дистанційних занять, очних занять в місцях, які мають можливість приймати учнів, студентів у освітніх закладах, які знаходяться в безпечних місцях країни.

Література

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Освіта в умовах воєнного часу. URL: <https://eo.gov.ua/osvita-v-umovakh-voiennoho-stanu/2022/04/11/>
3. Крамаренко І.С., Корнішева Т.Л., Сілютіна І.О. Адаптація дистанційного навчання у вищій школі до умов воєнного стану. *Перспективи та інновації в науці*. 2022. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-4\(9\)-192-205](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-4(9)-192-205)
4. Пропозиції щодо вирішення проблем учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану. URL: https://znayshov.com/News/Details/propozytsii_shchodo_vyrishennia_problem_uchasnykiv_osvitnoho_protsesu_v_umovakh_voiennoho_stanu
5. Мельник, М.Ю. (2022). Освіта в умовах воєнного стану: результати опитування. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(1). <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4130>